

Міністерство освіти і науки України
Державний заклад
„Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка”
Кафедра української філології та загального мовознавства

СЛОБОЖАНСЬКА БЕСЕДА – 7

*Матеріали Всеукраїнської
науково-практичної конференції*

(6 листопада 2013 р., м. Луганськ)

Луганськ
ДЗ „ЛНУ імені Тараса Шевченка”
2013

УДК 811.161.2(063)
ББК 81.2Укр
С48

Рецензенти:

- Горошкіна О. М.** – доктор педагогічних наук, професор кафедри української мови ДЗ „Луганський національний університет імені Тараса Шевченка”.
- Ігнатська С. Є.** – кандидат філологічних наук, професор Інституту гуманітарних проблем ДВНЗ „Національний гірничий університет”.

С 48 **Слобожанська бесіда – 7.** У мові-любві Тарасове слово : зб. ст. : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (6 листоп. 2013 р., м. Луганськ) / за ред. проф. К. Д. Глуховцевої. – Вип. VII. – Луганськ : Вид-во ДЗ „ЛНУ імені Тараса Шевченка”, 2013. – 280 с.

Цей збірник містить матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції „Слобожанська бесіда – 7”, на якій відбувся обмін результатами наукових досліджень та досвідом вивчення Шевченкової мови, висвітлення образу Великого Кобзаря в українській художній літературі, зокрема у творчості письменників Луганщини, збереження та фіксація інформації, записаної від інформантів старшого покоління, а також розгляд актуальних проблем вітчизняного й зарубіжного мовознавства у світлі відзначення 200-річчя від дня народження Тараса Григоровича Шевченка.

Видання прислужиться науковцям, учителям, студентам, учням шкіл усіх типів, абітурієнтам, широкому колу читачів.

УДК 811.161.2(063)
ББК 81.2Укр

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Луганського національного університету імені Тараса Шевченка
(протокол № 4 від 29 листопада 2013 р.)*

© ДЗ „ЛНУ імені Тараса Шевченка”, 2013

З М І С Т

**ТАРАС ШЕВЧЕНКО І СЛОБОЖАНЩИНА.
ВЕЛИКИЙ КОБЗАР У РОЗПОВІДЯХ І СПОГАДАХ.
ШЕВЧЕНКО І НАРОДНЕ СЛОВО**

Глуховцева К. Д. Мовна практика Тараса Шевченка і напрями формування загальнонаціональних норм української мови.....	9
Авдійчук К. Постать Шевченка в спогадах моєї бабусі.....	18
Биковська К. „Кобзар” Тараса Шевченка у нашому домі.....	20
Вакуленко Х. Невмируще слово Шевченка.....	22
Глуховцева І. Я. Де живуть земляки Кобзарєвої Катерини?..	25
Дзюба К. У спадок дітям.....	26
Зенкова В. Творчість Тараса Шевченка (на матеріалі спогадів родини Бондарєвих).....	28
Ллюшина К. О. Кобзар та народне слово.....	30
Каторгіна Д. Тарас Шевченко устами своїх послідовників...	32
Клименко Т. Мовний портрет Великого Кобзаря в розповідях його сучасників.....	34
Колеснік О. „Кобзарик” Тараса Шевченка в розповідях та спогадах наших земляків.....	37
Ляшова М. Спогади про Тараса Шевченка.....	39
Малахова Н. Ім’я Великого Кобзаря в культурній спадщині України та світу.....	41
Марунєвич Я. Шевченкове ім’я на Сватівщині.....	44
Неживий О. І. Тарас Шевченко і Луганщина.....	45
Онуфрійчук В. Українські митці про Тараса Шевченка.....	49
Орлова А. Чи бути пам’ятнику Шевченку в Стаханові?.....	51
Пінчук Т. С. Сила Шевченкового слова.....	56
Почтарєнко Ю. Шевченкові думки переживуть віки.....	58
Спірідєнова А. В. Тарас Шевченко в житті й творчості Бориса Грінченка.....	61
Страмцова О. Шевченкові думки переживуть віки.....	65
Тодуряк Л. Ім’я Великого Кобзаря на карті Донбасу.....	67

От
творча
становлен
вагомою

1. I
Сталкер,

ОСОБ.

Як
його мов
доповнен
Київські
внутрішн
народно
інших д
побутов
позначає
(типу в
соломля
замість
новозак
Параши,
слава!!!

У
Катери
нехай л
Тойді з
мою Ма
У
окремі
Зокрема
[и]: лед

інтелігенцією, вбираючи все найважливіше. Тож мистецтво і Шевченко є тісно пов'язані, нероздільні між собою.

Література

1. **Відоняк Н.** Прототипи російських повістей Тараса Шевченка / Н. Відоняк // Дивослово. – 2007. – № 5. – С. 50 – 53.
2. **Внучкова Л.** Їм Шевченко дарував поетичні й малярські твори / Л. Внучкова // Дивослово. – 2005. – № 11. – С. 49 – 53.
3. **Козулько А.** Світ акварелей Тараса Шевченка / А. Козулько // Літературна Україна. – 2006. – № 42. – С. 1. 4. **Шевченко Т. Г.** Повести / Т. Г. Шевченко. – Киев : Днепро, 1986. – 455 с.

Інна Сидоренко

(ДВНЗ „Національний гірничий університет”)

БІБЛІЙНІ МОТИВИ В ПОЕТИЧНОМУ ПРОСТОРИ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Біблія як велика й вічна книга є супутницею життя багатьох поколінь у історії людства. Була вона й супутницею життя Тараса Шевченка від народження до самої смерті. А тому без Біблії, без її морально-етичного й естетичного досвіду неможливо зрозуміти всю глибину й багатогранність Шевченкової творчості. Інтерес Тараса Шевченка до Біблії стимулювався особливим змістом його релігійності. Він свого Бога („великого Бога”) шукав, вів з ним нескінченний діалог, і процес тих болючих богошукань, внутрішніх монологів і дискусій породжував не тільки поклоніння, а й сумнів, і докір, і богоборство, бо замість правди поет бачив скрізь лише „кроваві ріки сльоз” – „а Бог бачить, та мовчить, гріхам великим потурає”.

Але, ще зовсім недавно, усього кілька років тому, тема „Антирелігійні мотиви у творчості Тараса Григоровича Шевченка” була звичайною в шкільних програмах і в літературознавчих дослідженнях. І от сьогодні ми вже говоримо про релігійність поета. Чи є тут парадокс? Так, але тільки на перший погляд. Очевидно, Шевченкова творчість дає підстави стверджувати як одне, так і інше. Річ лише в тім, який погляд людина кидає на одні й ті самі слова, поетичні рядки.

думки, як прочитає їх, як сприймає – чи холодним розумом, чи гарячим серцем. „Найголовнішого очима не побачиш” [2, с. 26], – зауважував Екзюпері устами Маленького Принца. Якщо сприймати твори Шевченка тільки очима, себто бачити лише букву, а не дух, то без особливих труднощів можна знайти багато рядків, що малюють поета атеїстом, богоборцем чи богохульником. Ось рядки із „Заповіту” [3, с. 132]: *Як понесе з України У сивис море Кров ворожу ... отоді я І лани, і гори – Все покину і долину До самого Бога Молитися... а до того Я не знаю Бога.*

Або уривок з поезії „Світе ясний! Світе тихий!” [3, с. 234]:

Будем, брате, З багрянцем онучі драти, Люльки з кадил закурятти, Явленими піч топтити. А кропилом будем, брате, Нову хату вимітати!

Нехай не лякає і не дивує нас „атеїзм” цих рядків. Обурення й гнів поета викликає обрядовість, позбавлена сенсу, з вихолощеним духом. Саме тут причина такого, здавалося б, святотатства. Та насправді це не є святотатство, а повернення додому ідолів, що замінили людині істинного Бога. Чи ж не так вчинив Мойсей із золотим телям, яке виношували іудеї замість свого Бога? Шевченко не знає і не хоче знати Бога церковників і отих „годованих ченців”, які перетворили його на ідола, пристосували до власних потреб і власної нікчемності. Таке ідолопоклоніння не має нічого спільного з правдивою вірою. „Я так її люблю... мою Україну убогу, що проклену святого Бога...”

Біблія була для Шевченка не лише джерелом духовних істин, а й високохудожньою книгою, джерелом мотивів, сюжетів, образів. Тарас Шевченко переосмислював біблійні мотиви, шукав у них теми, що могли бути зв'язані з тогочасною дійсністю. Такий характер переосмислення в поемі „Марія”, поезіях „Ісайя. Глава 35”, „Подражаніє Іезекііло”. Так, поема „Марія” не тотожна біблійній легенді про Богоматір і народження Христа. Біблійний сюжет послужив Шевченкові лише поштовхом для втілення вселюдської ідеї святості

От
творча
становле
вагомою

1.1
Сталкер,

ОСОБ.

Як
його мої
доповне
Київські
внутріш
народно
інших д
побутов
позначає
(типу в
соломля
замість
новозак
Парашу
слава!!!

У
Катери
нехай д
Тойді ж
мою Ма
У
окремі
Зокреме
[и]: лед.

материнства, створення узагальненого поетичного образу жінки-матері, величальної молитви їй:

Все упованіє моє На тебе, мій пресвітлий раю, На милосердіє твоє, Все упованіє моє На тебе, мати, возлагаю. Свята сила всіх святих, Пренепорочная, благая! [3, с. 98]

Шевченко активно відштовхується від якоїсь біблійної тези, філософський зміст якої слугує алегоричним вираженням його думок та ідей. Так з'явилися епіграфи до політичних поем „Сон”, „Кавказ”, „Неофіти”:

Сія глаголетъ Господь: сохраните судъ и сотворите правду, [приблизися бо] спасеніє мое приити, и милость моя [открыется]. Ісаія. Гл. [56]. С. 1. ([3, с. 356])

У посланні „І мертвим, і живим, і ненародженим...” поет свої докори, вбивчі характеристики, звинувачення попереджає цитатою з Біблії: „*А ще хто речет, яко люблю Бога, а брата свого ненавидит, ложь єсть*” [1, с. 978]. У цьому разі слід говорити не про переосмислення, а про повне прийняття як змісту, так і форми біблійного тексту.

Душа Тараса Шевченка, як і всякої геніальної людини, людини вільно мислячої, не може прийняти фарисейства, культивованого офіційною релігією, відчуваючи його облудний мертвотний дух. Згадаймо, наприклад, „У катакомбах” чи „Одержиму” Лесі Українки. У цих творах – те саме, що і в Тараса Шевченка: неприйняття рабської покорі, пригніченості духу. Адже людський дух — гордий за природою своєю, і це – не гординя, а палахкотіння Божественного вогню в людині, що рветься полум'ям вгору, до неба. До Бога ж, Істини тягнеться Шевченко усім своїм еством, усією любов'ю свого серця:

Моліться Богові одному, Моліться правді на землі, А більше на землі нікому Не поклонітесь. Все брехня – Попи й царі... [3, с. 361]

Фарисейство, тобто підміна суті зовнішньою обрядовістю, було ненависним Шевченкові, бо сам він жив духом, духом же і творив. Його вірші, їхня сила й кришталева щирість, одвертість, геніальна простота і довершеність

свідчать про це. Адже геніальність – це печать Божого благословення на людині. Устами генія, незаплямованими житейською марнотою, як устами малої дитини, ще не торкнутими гіркотою земного життя, говорить істина. Без Божого благословення і Духу людина не може творити, адже сама творчість – це Бог. Усе, що написано сильно і талановито, написано, безпечно, під натхненням, що сходить на людину згори. У такому стані людина стає посередником між Небом і Землею. Так творили біблійні пророки, так творить кожна геніальна людина. Тому хай не дивує нас пророчий дар Тараса – це закономірність для генія, а не сліпа випадковість чи збіг.

Говорячи про релігійні мотиви у творчості Тараса Шевченка, неможливо не згадати таких суто „біблійних” жанрів, як переспіви Давидових псалмів чи „Подражання” старозавітним пророкам – Іезекіїлю, Ісаї, Осії. Вони засвідчують глибоку релігійність поета та досконалу його обізнаність з біблійними текстами. Адже тільки глибоко віруюча душа має потребу шукати суголосне собі в рядках Святого Письма і знаходити там джерело поетичного натхнення.

Отже, можна стверджувати, що Тарас Григорович Шевченко був глибоко релігійною, а точніше, глибоко віруючою людиною. Віра вела його через життя, була йому опорою, життєдайною силою поетичного натхнення та невичерпною скарбницею прекрасних поетичних образів, символів, думок та ідей. Тож уся творчість геніального Шевченка є глибоко релігійною, християнською – в першу чергу за своїм духом великої жертвовної любові до людей, палкої відданості Істині та Правді.

Література

1. Біблія (книги священного писання Ветхого и Нового Завета). – М. : Библ. о-ва, 1995. – 1376 с. 2. Сент-Екзюпері Антуан де. Маленький принц : повісті / Антуан де Сент-Екзюпері. – К. : Школа, 2003. – 54 с. 3. Шевченко Т. Г. Кобзар / Т. Г. Шевченко. – К. : Дніпро, 1986. – 542 с.